कर्ममयीयज्ञयुद्धादिकर्मरूपसाधनप्रधानासिद्धिः पितृमातृमयोर्द्यौःपितापृथिवीमातेतिश्रुतेः परलोकइहलोकफलप्रधाना सात्वयाप्राप्तैव चकारएवशब्दार्थः तपसादेवताध्यानजपादिनायासिद्धिस्तां ॥ ८३ ॥ अनुपहात्तपसइतिशेषः ॥ ८४ ॥ इत्यारण्यकेप० नै० भा० द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ ॥ ७ ॥ शौनकेनेति ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ धर्मेणयोगमयेननतुकर्मणा ॥ ४ ॥ सूर्याराधनंविवक्षुःसूर्यस्यस्ता वात्म्यंतावदाहपरोचनार्थं सविताप्रसविताउत्पादकः परमात्मेत्यर्थः ॥ ५ ॥ तेजोरसान्जलानि उद्धृत्यआदायमहींनिविशतेस्वोष्मणामहींवासयति ॥ ६ ॥ ओषधीपतिश्चंद्रः दिवस्तेजःअंतरिक्षगतंमेघा

पितृमातृमयीसिद्धिःप्राप्ताकर्ममयीचते ॥ तपसासिद्धिमन्विच्छद्विजानांभरणायवै ॥ ८३ ॥ सिद्धाहियद्यदिच्छंतिकुर्वतेतदनुग्रहात् ॥ तस्मात्तपःसमास्थाय

कुरुष्वात्ममनोरथं ॥ ८४ ॥ इ० म० भा० आरण्यकेप० अ० प० पांडवानांप्रव्रजनेद्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ वैशंपायनउवाच शौनकेनै

वमुक्तस्तुकुंतीपुत्रोयुधिष्ठिरः ॥ पुरोहितमुपागम्यभ्रातृमध्येब्रवीदिदं ॥ १ ॥ प्रस्थितंमानुयांतीमेब्राह्मणावेदपारगाः ॥ नचास्मिपोषणेशक्तोबहुदुःखसमन्वि

तः ॥ २ ॥ परित्यक्तुंनशक्तोस्मिदानशक्तिश्चनास्तिमे ॥ कथमत्रमयाकार्यंतद्ब्रूहिभगवन्मम ॥ ३ ॥ वैशंपायनउवाच मुहूर्त्तमिवसध्यात्वाधर्मेणा

न्विष्यतांगतिं ॥ युधिष्ठिरमुवाचेदंधौम्योधर्मभृतांवरः ॥ ४ ॥ धौम्यउवाच पुरासृष्टानिभूतानिपीड्यंतेक्षुधयाभृशं ॥ ततोनुकंपयातेषांसवितास्वपिता

यथा ॥ ५ ॥ गत्वोत्तरायणंतेजोरसानुद्धृत्यरश्मिभिः ॥ दक्षिणायनमावृत्तोमहींनिविशतेरविः ॥ ६ ॥ क्षेत्रभूतेततस्तस्मिन्नोषधीरोषधीपतिः ॥ दिवस्तेजःस

मुत्धृत्यजनयामासवारिणा ॥ ७ ॥ निषिक्तश्चंद्रतेजोभिःस्वयोनौनिर्गतेरविः ॥ ओषध्यःषड्रसामेध्यास्तदन्नंप्राणिनांभुवि ॥ ८ ॥ एवंभानुमयंत्वन्नंभूतानांप्रा

णधारणं ॥ पितैषसर्वभूतानांतस्मात्तंशरणंव्रज ॥ ९ ॥ राजानोहिमहात्मानोयोनिकर्मविशोधिताः ॥ उद्धरंतिप्रजाःसर्वास्तपआस्थायपुष्कलं ॥ १० ॥ भीमे

नकार्त्तवीर्येणवैन्येननहुषेणच ॥ तपोयोगसमाधिस्थैरुत्धृताद्यापदःप्रजाः ॥ ११ ॥ तथात्वमपिधर्मात्मन्कर्मणाचविशोधितः ॥ तपआस्थायधर्मेणद्विजाती

न्भरभारत ॥ १२ ॥ जनमेजयउवाच कथंकुरूणामृषभःसतुराजायुधिष्ठिरः ॥ विप्रार्थमाराधितवान्सूर्यमद्भुतदर्शनं ॥ १३ ॥

कारेणपरिणतंतेजःउद्धृत्यमेघानुद्गाध्येत्यर्थः जनयामासतद्वृत्थेनवारिणाओषधीः ॥ ७ ॥ स्वयोनौबीजेनिर्गतेअंकुरादिरूपेणनिष्पन्नेसतिरविरेवओषधीरूपोभवति तदन्नंताभ्यऔषधीभ्योन्नंअदनीयंधान्यं तच्चपुनर्जलोष्मयोगादंकुरादिक्रमेणधान्ययोनिरिति रविरेवान्नंअन्नयोनित्वात् अस्मेतुयदादर्शेचंद्रेस्वयोनौसूर्यएकतांगच्छतितदाचंद्रतेजोभिरमृतमयैर्निषिक्तोभवति ततश्चंद्ररूपेणबहिर्निर्गत्यओषधीराप्याय तितेनान्नंभवतीत्याहुः ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ तपोयोगःव्रतस्वीकारः तत्पूर्वकःसमाधिर्ध्यानंतत्स्थैः तन्निष्ठैः ॥ ११ ॥ धर्मेणध्यानेन ॥ १२ ॥ १३ ॥

Digitized by Google